

Arbeid i juledagene

LEDELIVET

JUDITH ROSTA

E-post: judith.rosta@legeforeningen.no

Judith Rosta er seniorforsker ved LEFO-Legeforskningsinstituttet.

Mange er på jobb i juledagene, enten av plikt eller eget valg. Men hvordan har legene det på jobb, og hvilke pasienter møter de på sykehus og legevakt de dagene?

Illustrasjonsfoto: CSA
Images/iStock

Noen erfaringer og opplevelser med jobb i juledagene er dokumentert gjennom intervjuer med leger i ulike land (1). Deres svar viser en rekke fellestrekk på tvers av land som ble sammenlignet. Leger betegner atmosfæren som høytidelig og arbeidet som både utfordrende og givende. En lege fra Haiti fortalte for eksempel at julaften på sykehuset ble markert med å pynte et juletre, dele ut små gaver til pasientene og ønske hverandre god jul. Under den store koleraepidemien jobbet han juledagene og opplevde stor tilfredshet med å hjelpe pasientene og redde liv i nødsituasjoner. En allmennlege fra London sa at han ofte jobbet juledagene i forbindelse med ulike oppdrag for Leger Uten Grenser. Han opplevde det som svært lærerikt og givende. Til tross for at han måtte bo og jobbe sammen med kolleger, arbeide under høyt press og se stor lidelse, kunne han samtidig hjelpe mennesker. En overlege ved en akuttavdeling fra Southampton fortalte at stemningen på avdelingen i julen var preget av en «kombinasjon av festlighet og tragedie». Man prøvde å lage julestemning med pynt og godteri, men det var vanskelig å opprettholde den når svært syke og skadde pasienter ankom (1).

Hva gjelder tidspunkt for kontakter og sykehusinnleggelse i juledagene, fant man også noen fellestrekk i ulike land. I en studie fra Sydvestjysk Sygehus i Danmark var antallet innleggelse i alle avdelinger lavest på julaften, sammenlignet med de andre dagene i julehøytiden (2). I Einstein Medical Center i Pennsylvania registrerte man en lavere innleggelsesrate på første juledag (som i USA feires mer enn julaften), sammenlignet med resten av måneden (3). Ansatte ved akuttmottaket ved Nordlandssykehuset rapporterte at

pågangen ble mindre noen timer etter at julen var ringt inn på julaften, for så å ta seg opp igjen (4). Både i den amerikanske og norske undersøkelsen vises det til at dette trolig henger sammen med at pasienter prøver å overse sykdommene sine for å kunne feire sammen med familien (2, 4).

Selv om årsaker til at pasientene oppsøker legevakten er mangfoldige, er noen kontaktårsaker hyppigere i juledagene. Sydvestjysk Sygehus registrerte et høyere antall pasienter med «sosiale årsaker» (pasienter med økt behov for omsorg). Det var også flere pasienter med abdominale lidelser, sannsynligvis i forbindelse med høyere inntak av fettrik mat og mindre mosjon (2). Funnene ved Einstein Medical Center pekte mot en større andel hjertelaterte tilfeller – noe som ble knyttet opp mot en kombinasjon av overspising, emosjonelt stress, mindre mosjon og det å utsette å oppsøke medisinsk hjelp (3).

Vaktårnprosjektet i Norge har siden 2007 registrert legevaktaktivitet basert på et representativt utvalg av syv legevaktdistrikter. I 2016 sammenlignet man oppgitte årsaker til å oppsøke legevakt på spesielle helgedager og inneklemt dager i forhold til «vanlige» dager. Det var kun i juledagene man fant systematiske forskjeller. Luftveisinfeksjoner var da dobbelt så vanlig som kontaktårsak og utgjorde 23 % av henvendelsene, mens andelen på andre dager kun lå på 12 % (5). Dette kan kanskje forklares som et vanlig sesongfenomen: Det å oppholde seg tettere på hverandre kan bringe både glede og utfordringer – for eksempel økt smitterisiko (6).

LITTERATUR:

1. Oxtoby K. Doctors working at Christmas. *BMJ* 2011; 343: d8176. [CrossRef]
2. Ramanathan R, Brabrand M, Folkestad L et al. Julefred på hospitalet den 24. desember. *Ugeskr Laeger* 2011; 173: 3178 - 81. [PubMed]
3. Shah M, Bhalla V, Patnaik S et al. Heart failure and the holidays. *Clin Res Cardiol* 2016; 105: 865 - 72. [PubMed][CrossRef]
4. Jan Egil hjelper deg om du eller dine blir syk i jula. *Avisa Nordland* 24.12.2013. <https://www.lofotposten.no/lokale-nyheter/jan-egil-hjelper-deg-om-du-eller-dine-blir-syk-i-jula/s/1-71-7064210> (1.11.2018).
5. Eikeland OJ, Raknes G, Hunskår S. Vaktårnprosjektet. Epidemiologiske data frå legevakt. Samlerapport for 2016. Bergen: Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin, Uni Research Helse, 2017. http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/16224/Vaktt%C3%A5rnrapporten16_komplett300617.pdf?sequence=3&isAllowed=y (1.11.2018).
6. Folkehelseinstituttet. Influensovervåking Uke 51, 2016. <https://www.fhi.no/contentassets/09fa02b8ebd94549b40d146eee49caea/vedlegg/2016-51-influensovervaking-2016-2017-uke-51.pdf> (25.10.2018).

Publisert: 10. desember 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0846

© Tidsskrift for Den norske legeförening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no